

Projekt

DIGITALIZACE PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB V ÚSTECKÉM KRAJI

**KA 4: Studie východisek změny pečovatelských služeb
Situační zpráva za SO ORP Chomutov**

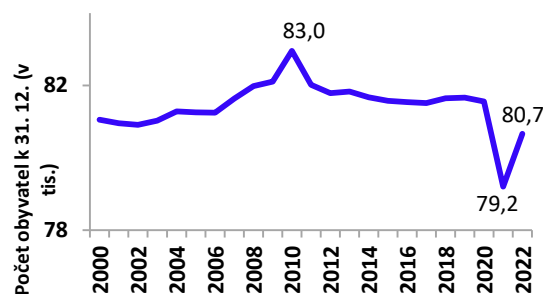
Registrační číslo projektu: CZ.10.02.01/00/23_017/0000190

Sídelní a regionální systém

- Území patří mezi nížinaté a pánevní oblasti s horským příhraničním pásem
- Součást ústecko-chomutovské aglomerace (pánevní konurbace) a hlavní sídelní osy ÚK
- Vysoká hustota zalidnění v převážně urbánním území; výjimkou horské části Krušných hor s nízkou hustotou zalidnění a osídlení
- Relativně dobré a lepšící se dopravní vazby na Prahu (postupně stavěná dálnice D7)
- Nenaplněný dopravní potenciál pánevní sídelní osy (kapacita a kvalita hlavní silniční i železniční komunikace neodpovídá významu a potřebám této vazby)
- Dojížděkově relativně uzavřené a soběstačné území Chomutovska, spíše nižší podíl vyjíždějících za službami a do zaměstnání mimo SO ORP Chomutov

Vývoj počtu obyvatel¹

- Počet obyvatel k 31. 12. 2022 činil 80,7 tis., tj. o 384 osob méně oproti r. 2000 (-0,5 %).
- Výraznější růst populace mezi lety 2006–2010.
- Pokles počtu obyvatel v covidových letech 2020–2021 vlivem zejména přirozeného úbytku a nárůst (1,8 %) v r. 2022 vlivem přílivu přistěhovaných z Ukrajiny.
- Významné přírůstky stěhování v letech 2010 a 2022.
- Bilance přirozené změny pátým rokem v řadě záporná.

Věková a vzdělanostní struktura populace

- Průměrný věk v r. 2022 činil 42,2 let (nárůst o 5,4 let oproti r. 2000).
- Index stárí v r. 2022 dosáhl hodnoty 119,3, a tak se tento správní obvod řadil mezi správní obvody, které měly nejnižší hodnotu tohoto ukazatel (spolu s SO ORP Žatec). Nicméně evidován výrazný nárůst hodnoty indexu ve sledovaném období.
- Snížení počtu i podílu dětské populace.

¹ Údaje sledovány za období 2000 až 2022.

- V tomto správním obvodu se v r. 2022 nacházel nejnižší podíl seniorů v kraji, a to navzdory patrnému nárůstu počtu osob 65letých a starších – téměř 74 % zvýšení ve sledovaném období.
- V SO ORP Chomutov došlo v porovnání s ostatními správními obvody k mírně nadprůměrnému nárůstu počtu osob ve věku 80+ let (+28,8 %). Podíl seniorů 80+ v tomto správním obvodu (3,4 % v r. 2022) je mírně pod hodnotou kraje (3,7 %).

Tabulka 1 Ukazatele věkového složení obyvatel – SO ORP Chomutov, v letech 2000 a 2022

	2000	2022	Index změny (v %)
0–14 let (abs.)	14 291	12 824	89,7
0–14 let (rel.)	17,6	15,9 %	90,2
65 a více let (abs.)	8 794	15 297	173,9
65 a více let (rel.)	10,9	19,0 %	174,8
80 a více let (abs.)	2 166	2 790	128,8
80 a více let (rel.)	2,6	3,4 %	131,0
Index stáří	61,5	119,3	193,8
Průměrný věk	36,7	42,2 let	5,4 let

Pozn. Index změny = 2022/2000*100.

Zdroj: VBD ČSÚ 2024

- V rámci ÚK mírně podprůměrná, v celostátním srovnání výrazně podprůměrná vzdělanostní úroveň obyvatel (nižší podíl VŠ obyvatel i SŠ obyvatel s maturitou, naopak vyšší podíl obyvatel se základním nebo neukončeným vzděláním)

Sociální kapitál

- Spíše nižší míra občanské participace, např. i v kontextu ÚK podprůměrná účast voličů ve volbách
- V průměru celého ORP značná vzdělávací neúspěšnost na základních školách (nepochybně však výrazné rozdíly mezi školami v rámci SO ORP navzájem)
- Vysoký podíl obyvatel v exekuci (téměř každý šestý obyvatel starší 15 let)

Osoby s příspěvků²

- **Příspěvek na péči:**
 - Nejvýraznější pokles příjemců příspěvku na péči oproti ostatním správním obvodům kraje (-8,1 %). Mezi lety 2017 a 2022 nedošlo k výraznějším změnám z hlediska zastoupení seniorů v jednotlivých stupních PnP. Seniori ve všech stupních představují cca dvě třetiny příjemců.
 - Nárůst příjemců PnP umístěných v pobytových zařízeních sociálních služeb (+20,4 %) druhý nejvyšší v kraji po SO ORP Bílina (+96,4 %).
 - Značný pokles počtu příjemců PnP využívajících terénních a ambulantních služeb (-29 %) – největší pokles v porovnání s ostatními správními obvody.

² Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

- Počty příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká) a zároveň využívají registrovanou sociální službu, poklesly o 25,2 %. SO ORP Chomutov tak je jedním ze sedmi správních obvodů, jimž počty těchto příjemců poklesly.
- Ve správním obvodu Chomutov došlo ke snížení (-10,5 %) počtu příjemců PnP, o které pečuje jiná fyzická osoba (osoba blízká). Mezi správními obvody s poklesem počtu těchto příjemců SO ORP Chomutov dominoval.
- **Příspěvek na mobilitu:**
 - Příspěvek pobíralo v r. 2022 o 6 % méně osob než v r. 2017. Věková struktura příjemců se mírně liší oproti struktuře kraj – větší zastoupení podílu osob ve věkové kategorii 19–64 let (45,6 %) a nižší zastoupení 65+ osob (47,0 %) (Ústecký kraj 19–64 let ÚK 35,7 %, 65+ let 56,7 %).
- **Průkaz osoby se zdravotním postižením:**
 - Počet držitelů všech typů průkazu OZP narostl ve všech správních obvodech Ústeckého kraje (vyjma Varnsdorfu). Největší počet držitelů TP (nad 450) vykázaly správní obvody Teplice, Chomutov a Ústí n. L.
 - Zvýšení počtu držitelů průkazů OZP – ZTP (+24,4 %).
 - Mírný nárůst počtu držitelů průkazů OZP - ZTP/P (+3,1 %) a výrazný nárůst TP (+48,2 %).
- **Invalidní důchody:**
 - Data k invalidním důchodům (ID) jsou za okresy, SO ORP Chomutov spadá do okresu Chomutov.
 - Všechny okresy Ústeckého kraje zaznamenaly pokles počtu příjemců ID, výjimku představují okresy Louny a Teplice, ve kterých došlo k mírnému nárůstu příjemců. V případě okresu Chomutov byl pokles druhý nejmenší.
 - Sedmina všech příjemců v kraji žila v okrese Chomutov.

Tabulka 2 Příjemci příspěvků – SO ORP Chomutov, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Příspěvek na péči (počet)	2618	2406	91,9
- pobytová zařízení	338	407	120,4
- terénní a ambulantní sociální služby	183	130	71,0
- fyzická osoba + využívající registrovanou sociální službu	127	95	74,8
- pečující fyzická osoba	2062	1845	89,5
Příspěvek na mobilitu (počet)	1690	1588	94,0
Průkaz osoby se zdravotním postižením (OZP)	2361	2868	121,5
- TP	322	477	148,1
- ZTP	1358	1689	124,4
- ZTP/P	681	702	103,1
Invalidní důchody*	5 616	5493	97,8

Pozn. Index změny = 2022/2017*100. *invalidní důchody jsou za okres Teplice

Zdroj: MPSV 2024, vlastní výpočty

Osoby s demencí³

- **Alzheimerova nemoc:**

- Pokles počtu pacientů s Alzheimerovou nemocí (AN) ve věku 50–64 let nastal ve všech okresech Ústeckého kraje vyjma okresu Louny). Okres Chomutov evidoval pokles o 20,6 %.
- Ve všech okresech kraje pozorován nárůst počtu pacientů s touto nemocí v seniorské věkové skupině (65 a více let). Nejvýrazněji narostl v okrese Louny (+46 %), dále v okrese Chomutov (+37 %).

- **Nedošetřená demence:**

- Okres Chomutov evidoval nárůst počtu pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 a více let (14,4 %) – nárůst vykázaly všechny okresy kraje, a naopak zaznamenal snížení těchto pacientů ve věku 50–64 let (-42,9 %).

- **Alkoholem způsobená/vyvolaná demence:**

- Ve čtyřech okresech se počet pacientů ve věkové skupině 50–64 let snížil, v okrese Chomutov o 32,7 %. V seniorské skupině pacientů došlo k výraznému poklesu pacientů v okrese Chomutov (-76,7 %) – největší pokles mezi okresy.

Tabulka 3 Počet pacientů, okres Chomutov, v letech 2017 a 2022

	2017	2022	Index změny (v %)
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 50–64 let	34	27	79,4
Počet pacientů s Alzheimerovou nemocí ve věku 65 + let	403	551	136,7
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 50–64 let	56	32	57,1
Počet pacientů s nedošetřenou demencí ve věku 65 + let	534	611	114,4
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 50–64 let	6	4	66,7
Počet pacientů s alkoholem způsobenou/vyvolanou demencí ve věku 65 + let	3	1	33,3

Pozn. Index změny = 2022/2017*100.

Zdroj: NRHS 2024, vlastní výpočty

Bydlení

- I v rámci ÚK velmi nízký počet i relativní podíl (na bytovém fondu, na počtu obyvatel) nově dokončených bytů, naznačující tendence naddimenzované infrastruktury z dob socialismu, depopulace, odlivu mozků, nízké atraktivity pro bydlení atd.
- 74 % bytů se nachází v bytových domech, což je i v kontextu ÚK (v průměru 64 %) velmi vysoké číslo; nepochybně jde o důsledek masivní bytové výstavby v době socialistické industrializace
- V této souvislosti má převážně urbánní území velmi nadprůměrnou vybavenost běžnou technickou infrastrukturou (vodovod, kanalizace, plynofikace apod.)

³ Údaje sledovány za období 2017 až 2022.

Ekonomika a trh práce

- Přetrvávající (byť v čase pozvolna klesající) vysoký podíl obyvatel zaměstnaných v průmyslu (36,5 % v roce 2021) a nízký podíl obyvatel zaměstnaných ve službách (ve stejném roce rovněž cca 36 %)
- Transformace průmyslu a energetiky, dekarbonizace a úbytek pracovních míst představuje potenciální příležitost pro sociální služby (uvolní se část pracovního trhu, která je teoreticky dostupná pro jiné obory, byť za předpokladu poměrně náročných rekvalifikací)
- Spíše nižší podíl specialistů a pracovníků s vysokou kvalifikací ve struktuře pracovních sil
- Relativně nízká míra podnikatelské aktivity, převaha větších firem střední a větší velikosti
- Dlouhodobě vysoká míra nezaměstnanosti (přestože se díky obecně nízké míře nezaměstnanosti v Česku jedná o přijatelné hodnoty – cca 7,1 % v roce 2023)

Krajina a životní prostředí

- Vysoký podíl lesních ploch (41 %) v rámci SO ORP (dáno zejména přítomností horské části Krušných hor)
- Nízký podíl zemědělsky využívaných ploch (vč. orné půdy)
- V rámci ÚK průměrná ekologická stabilita krajiny, co čehož se však promítá jak ekologicky stabilní oblast Krušných hor s poměrně kvalitním životním prostředím, tak urbanizované rovinaté části kraje s nižší ekologickou stabilitou

Rozmístění poskytovatelů pečovatelské služby a územní dostupnost

Na území SO ORP Chomutov zajišťuje pečovatelskou službu 5 poskytovatelů (zařazených do Základní sítě).

Území SO ORP Chomutov je prakticky celé pokryto poskytovateli pečovatelské služby. Nicméně existují velké rozdíly mezi jednotlivými obcemi, resp. mezi městy a obcemi. V největších městech, Chomutov a Jirkov, působí vždy 4 poskytovatelé služby s okamžitou kapacitou 18, resp. 12 klientů (pro Jirkov).

Oproti tomu v 15 obcích: Bílence, Blatno, Boleboř, Březno, Černovice, Hora Sv. Šebestiána, Hrušovany, Kalek, Křimov, Málkov, Místo, Nezabylice, Všehrady, Všestudy a Výsluní, deklarují působnost pouze dva poskytovatelé (Zdravotní sestry a pečovatelky s.r.o a Diecézní charita Litoměřice), kteří navíc mají v součtu okamžitou kapacitu pouze 8 klientů, a to pro celé SO ORP Chomutov. Služba Diecézní charity je v pozdních odpoledních a večerních časech ještě kapacitně omezena. Obě služby navíc působí i ve velkých městech – v Chomutově a Jirkově.

Tabulka 4 Souhrnný přehled za SO OPR Chomutov

Název poskytovatele, sídlo	Individuální okamžitá kapacita ⁴	Úvazky pracovníků v přímé péči ⁵	Území ORP pokryté PS	Časoprostorové poskytování služby
Sociální služby Chomutov, p.o. Chomutov	Kapacita: 11	Úvazky: 16	Město Chomutov	pouze Chomutov 7-21 hodin, dle individuálních potřeb uživatele
Zdravotní sestry a pečovatelky s.r.o., ^[3] Chomutov	Kapacita: 2	Úvazky: 5	Celé ORP Chomutov	Ve všech obcích ve stejném rozsahu Pondělí-neděle: 6:30-21:00
Společně proti času o.p.s., Chomutov	Kapacita: 1	Úvazky: 1,98	Chomutov, Jirkov, Droužkovice, Údlice, Spořice, Otvice	Ve všech obcích od 7 – do 21 hodin Hlavní doba využívání služby je mezi cca 10–15 hodin, do 21 hod není možné zajistit z personálních důvodů.
Diecézní charita Litoměřice, Chomutov	Kapacita: 6	Úvazky: 9	Celé ORP Chomutov	Ve všech obcích Pondělí-pátek: 7:00 - 21:00 - 7-15:30 h-6 klientů, 15:30-19 h-2 klienti, 19-21 h-1 klient Sobota, neděle: 7:00 - 21:00 - 7-19 h-2 klienti, 19-21 h.-1 klient
Městský ústav sociálních služeb Jirkov, p.o.	Kapacita: 5	Úvazky: 9,5	POÚ Jirkov s výjimkou obcí Boleboř a Vřestudy	Ve všech obcích Pondělí-pátek: 7:00 - 21:00 - 7-9: max. kap. 4 9-15: max. kap. 5 15-19: max. kap.2 19-21: max. kap.:1 Sobota, neděle: 7:00 - 21:00 - 7-9 max. kap.:1 9-19 max. kap.: 2 19-21 max. kap.: 1 a svátky

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024), Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024), webové zdroje jednotlivých poskytovatelů, AKČNÍ PLÁN rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na rok 2024, vlastní realizované šetření mezi poskytovateli zařazenými do Základní sítě

⁴ Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024

⁵ Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024

^[1] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

^[2] Pozn. Údaj platný k 7/2024, zdroj údaje Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024 platná od 01.07.2024, dostupné zde: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1788371

Okamžitá kapacita pečovatelských služeb

SO ORP Chomutov vykazuje mírně podprůměrnou okamžitou kapacitu v porovnání s krajským průměrem (jehož hodnota činí 0,41).

Tabulka 5 Individuální okamžitá kapacita v SO ORP Chomutov a přepočet na 1000 obyv.

SO ORP	Stávající individuální okamžitá kapacita – ZÁKLADNÍ SÍŤ	Stávající individuální okamžitá kapacita – MIMO ZÁKLADNÍ SÍŤ	Celková individuální okamžitá kapacita za SO ORP	Počet obyv. k 31.12.2022	Přepočet kapacity na 1000 obyvatel	Přepočet kapacity v Základní síti na 1000 ob.
Chomutov	25	0	25	80700	0,31	0,31
CELKEM ZA KRAJ	314	23	337	812200	0,41	0,39

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet

Výše úvazků v přímé péči u pečovatelských služeb

SO ORP Chomutov vykazuje ve výši úvazků pracovníků v přímé péči na 1000 obyvatel hodnoty odpovídající krajskému průměru (jehož hodnota pro všechny registrované služby činí 0,56).

Tabulka 6 Výše úvazků pracovníků v přímé péči v SO ORP Chomutov (včetně přepočtu na 1000 obyv. a modelu)

Území	Úvazky pracovníků v přímé péči – ZÁKLADNÍ SÍŤ	Úvazky pracovníků v přímé péči – MIMO ZÁKLADNÍ SÍŤ	Úvazky pracovníků v přímé péči – CELKEM KRAJ	Přepočet úvazků v ZÁKLADNÍ SÍTI na 1000 ob. SO	Přepočet úvazků na 1000 ob. SO	Počet obyv. 31.12.2022
Chomutov	41,48	0	41,48	0,51	0,51	80700
CELKEM KRAJ	434,77	19,39	454,16	0,54	0,56	812200

Zdroj: Základní síť sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2022-2024, verze platná k 1. 7. 2024; Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV (data platná 4/2024); Katalog Ústeckého kraje (data platná k 6/2024); webové stránky poskytovatelů PS; vlastní výpočet